

Riktlinje för insatser utan individuell behovsprövning

Antagen av: Humanistiska nämnden 2025-06-10 § 69, HN/2025:61

Dokumentkategori: Styrdokument

Dokumenttyp: Riktlinje

Innehåll

Allmänt.....	3
Bakgrund	3
Omfattning.....	3
Riktlinje	3
Beslut om insatser utan individuell behovsprövning och villkor för dessa	3
Dokumentationskrav (14 kap 3 § SoL).....	3
Dokumentation vid genomförande av rådgivning (14 kap 4 § SoL).....	4
Dokumentation vid genomförande av Insatser som tillhandahållits utan individuell behovsprövning (14 kap 5 § SoL)	4
Uppgifter som ska dokumenteras.....	4
Informationsskyldighet.....	4
Insatser som kan ges utan individuell behovsprövning och villkor för dessa.....	5
Barn, unga och föräldrar.....	5
Barnsäkert.....	5
Föräldraskapsstöd utan särskild manual	5
Frivilliga samarbetssamtal	5
Komet.....	6
Krisstöd	6
Medling vid brott.....	6
rePULSE	7
Råd och stöd Fält	7
Råd och stöd Mottagning	7
Skolsocial samverkan (skolsocialt team).....	7
SSPF – Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid	8
Stödsamtal: riskfyllt beteende hos barn och ungdomar	8
Vuxna.....	8
Anhörigstöd.....	8
Kort intervention vid skadligt bruk, beroende, spel om pengar eller kriminell livsstil..	9
Motiverande samtal	9
Motiverande samtal våldsutövare	9
Samtal om våld	9
Spel om pengar.....	10
Stödsamtal: vuxna med skadligt bruk och beroende	10
Återfallsprevention	10

Allmänt

En riktlinje är ett styrande dokument som beslutas av nämnd. Riktlinjen ska stödja organisationen att bedriva sin verksamhet på ett ändamålsenligt och korrekt sätt. En riktlinje är ett komplement till lagar och annan extern styrning av kommunal verksamhet. Statlig reglering är överordnad kommunens styrdokument. En riktlinje anger ramar för handlingsutrymme i en viss fråga.

Bakgrund

I ny socialtjänstlag ges socialnämnden möjlighet att tillhandahålla insatser för personliga behov utan individuell behovsprövning. Detta syftar till att:

- Förbättra tillgängligheten: Genom att erbjuda insatser utan behovsprövning kan socialtjänsten nå ut till fler individer, inklusive de som är svåra att nå genom traditionella metoder.
- Förenkla processen: Genom att minska byråkratin och behovet av omfattande utredningar kan insatser erbjudas snabbare och mer effektivt.
- Stödja utsatta grupper: Insatser utan behovsprövning kan vara särskilt viktiga för grupper som riskerar att hamna i kriminalitet, personer med skadligt bruk eller beroende, personer med psykisk funktionsnedsättning, personer i prostitution och de som utsätts för våld. Sammanfattningsvis är syftet med den nya socialtjänstlagen att skapa en mer flexibel och tillgänglig socialtjänst som kan erbjuda tidiga och förebyggande insatser på ett effektivt sätt.

Omfattning

Riktlinjen omfattar insatser inom socialtjänst som ges utan individuell behovsprövning.

Riktlinje

För att en socialnämnd ska kunna tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning behöver följande beslut fattas och åtgärder vidtas:

- Beslut om att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning (denna riktlinje och insatsöversikt)
- Beslut om vilka villkor som ska gälla för de insatser som tillhandahålls utan individuell behovsprövning (denna riktlinje och insatsöversikt)
- Följa särskilda dokumentationsregler (denna riktlinje, insatsöversikt och Meddelandeblad nr 3/2025)
- Fullgöra informationsskyldighet (denna riktlinje)

Beslut om insatser utan individuell behovsprövning och villkor för dessa

Vilka insatser som kan ges utan individuell behovsprövning och villkor för dessa anges nedan i riktlinjen. Riktlinjen i sin helhet utgör underlag för socialnämndens beslut.

Dokumentationskrav (14 kap 3 § SoL)

Dokumentationsskyldighet utvidgas i och med ny socialtjänstlag till att gälla genomförande av alla insatser – även de som omfattas av denna riktlinje.

Dokumentation behövs för att följa upp effekterna av olika insatser. Det är en viktig del i att ta fram beprövad erfarenhet. Vid genomförande av rådgivning och vissa insatser som tillhandahålls utan individuell behovsprövning, finns dock särskilda dokumentationsregler. Dessa regler utgör ett undantag från huvudregeln om

dokumentation. Syftet är att säkerställa att insatserna kan följas upp och utvärderas, samtidigt som de tar hänsyn till behovet av anonymitet för vissa utsatta grupper.

Dokumentation vid genomförande av rådgivning (14 kap 4 § SoL)

Vid rådgivning behöver inte uppgifter om enskildas personliga förhållanden dokumenteras. Detta gäller oavsett om rådgivningen tillhandahålls med eller utan individuell behovsprövning. Syftet med denna regel är att möjliggöra för enskilda att vara anonyma när de söker sig till socialtjänsten för rådgivning. Dokumentation av andra uppgifter som behövs för att följa upp eller kontrollera verksamheten omfattas inte av undantaget.

Dokumentation vid genomförande av Insatser som tillhandahållits utan individuell behovsprövning (14 kap 5 § SoL)

Socialnämnden kan besluta att uppgifter som kan röja den enskildes identitet inte ska dokumenteras vid genomförande av en insats utan individuell behovsprövning, om det finns särskilda skäl. Vad som utgör särskilda skäl måste bedömas utifrån insatsens syfte och karaktär. Undantag kan vara motiverat om det bedöms vara svårt att nå utsatta grupper utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt, såsom vid insatser som rör våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, skadligt bruk eller beroende. Skälet måste vägas mot behovet av att kunna följa upp insatsen på individnivå. Beslutet om undantag ska gälla för en specifik insats och avse alla som deltar i insatsen. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet kan till exempel vara namn, personnummer eller adress. Det kan även vara andra uppgifter som ensamt eller tillsammans med övriga uppgifter innebär att dokumentationen kan härledas till en viss person.

Uppgifter som ska dokumenteras

Andra uppgifter än sådana som kan avslöja den enskildes identitet ska alltid dokumenteras. Det kan handla om uppgifter om antalet deltagare, deras ålder och kön samt avidentifierade uppgifter om mående och sociala situation vid inledning och avslut av en insats, problem eller svårigheter som uppkommer under genomförandet av en insats samt orsak till att en insats avbryts i förtid.

Informationsskyldighet

Utföraren av insatserna har en skyldighet att på lämpligt sätt och i lämplig utsträckning informera enskilda om möjligheten att ansöka om behovsprövade insatser för personliga behov

Insatser som kan ges utan individuell behovsprövning och villkor för dessa

I framtagandet av detta dokument har en risk- och konsekvensanalys genomförts av respektive insats för att ta ställning till vilka insatser som ska undantas från dokumentationskravet i enlighet med 14 kap. 4-5 §§ förslaget till ny socialtjänstlag.

Barn, unga och föräldrar

Barnsäkert

Innehåll: Barnsäkert är en arbetsmodell som går ut på att tidigt identifiera barn som lever i en hemmiljö där det förekommer psykosociala problem och samtala öppet med föräldrarna om hur de själva och barnet påverkas samt erbjuda hjälp och stöd för att förbättra familjens och barnets förutsättningar. Barnhälsovården initierar kontakt med socialtjänsten om det finns behov av föräldrastöd. Samtalen kan ges upp till fem samtal. Inom ramen för samtalen görs ett gemensamt hembesök av barnsjuksköterska från Barnavårdscentralen och socialtjänsten i syfte att främja barns hälsa och välmående.

Målgrupp: Föräldrar till barn i åldern 0–4 år

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

Låg risk identifierad, då insatsen inte syftar till att utreda eller fatta beslut. Uppföljning och dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Föräldraskapsstöd utan särskild manual

Innehåll: Individuellt stöd till enskilda familjer som ges utan särskild manual med behov av stöd och vägledning rörande vardagliga utmaningar som att skapa rutiner, hantera konflikter eller stödja barns utveckling. Stödet kan ges i upp till max tio samtal eller träffar.

Målgrupp: Familjer 0–18 år.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

Låg risk identifierad, då insatsen inte syftar till att utreda eller fatta beslut. Uppföljning och dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Frivilliga samarbetssamtal

Innehåll: Strukturerade samtal för föräldrar som är oeniga om hur de ska lösa frågor kring vårdnad, boende eller umgänge och frågor som rör barnets försörjning. Samtalen sker ofta i samband med separation (före, under, efter).

Målgrupp: Föräldrar som är oeniga kring frågor som rör gemensamma barn.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

Låg risk identifierad, då insatsen inte syftar till att utreda eller fatta beslut. Ingen individuell uppföljning eller insatsplan kopplas till deltagandet.

Komet

Innehåll: Föräldragrupper där deltagare ges möjlighet att lära nya sätt att samspela med barnet i syfte att skapa goda relationer. Tio tillfällen á 2,5 timmar per gång samt uppföljningsträff.

Målgrupp: Föräldrar till barn i åldrarna 3–11 år eller 12-18 år som ofta hamnar i konflikt med sitt barn och som vill stärka sin relation till sitt barn.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

Låg risk identifierad. Insatsen ges i grupp utan individuella insatsbeslut eller uppföljningar. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Krisstöd

Målgrupp: Enskilda som upplevt en krissituation.

Innehåll: Krisstödet anpassas efter den enskildes behov och syftar till att ge hjälp och stöttning vid en akut krissituation. Stödet kan ges i upp till max tre samtal eller träffar.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

Krisstödet är tillfälligt, ges utan insatsbeslut och består av maximalt tre samtal. Med hänsyn till insatsens karaktär, målgruppens utsatthet och risken att dokumentation kan avskräcka från att söka hjälp, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Låg tröskel in är avgörande för att ta emot stödet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Medling vid brott

Innehåll: Medling avser att ge båda parter möjlighet att ställa frågor och ge svar kring delaktighet i brottslig händelse. Medling är frivilligt, ersätter inte åtal eller eventuell rättegång, utan är ett komplement till rättsprocessen. Syftet är att minska de negativa konsekvenserna av brottsbrottshändelsen både för gärningsperson och brottsutsatt.

Målgrupp: Ungdomar 13–20 år som blivit utsatta för eller begått brott.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

Låg risk identifierad. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

rePULSE

Innehåll: RePULSE är en strukturerad och manualbaserad metod som utgår från ett särskilt utformat stöd i form av arbetsböcker och arbetsmaterial framtaget för att vägleda genom behandlingsprocessen. Med hjälp av specialinriktat stödmaterial har rePULSE anpassats till flera specifika problemområden, som exempelvis aggressivitet, missbruk, kriminalitet, oro/nedstämdhet och sociala färdigheter.

Målgrupp: Barn som uppfyller målgruppen utifrån insatsens inriktning i åldrarna 5-18

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen.

För att sänka trösklarna och möjliggöra deltagande utan oro för registrering, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Råd och stöd Fält

Innehåll: Rådgivning syftar till att ge råd och upplysningar till enskilda om vilka insatser som socialtjänsten kan erbjuda generellt eller i en viss situation samt vilka effekter av dessa kan förväntas ha. Rådgivning kan också vara mer omfattande och inriktad på viss situation eller ett visst problem, till exempel problematisk skolgång, droger eller kriminalitet.

Målgrupp: Barn och unga 12–18 år och föräldrar

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen.

Låg risk identifierad. Samtalen ges individuellt utan insatsbeslut eller uppföljningar. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Råd och stöd Mottagning

Innehåll: Rådgivning syftar till att ge råd och upplysningar till enskilda om vilka insatser som socialtjänsten kan erbjuda generellt eller i en viss situation samt vilka effekter dessa kan förväntas ha. Rådgivning kan också vara mer omfattande och inriktad på viss situation eller visst problem som rör barn och unga och föräldraskap men också våld i nära relation, missbruk, heder m.m.

Målgrupp: Barn, unga och föräldrar samt vuxna

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen.

Låg risk identifierad. Samtalen ges individuellt utan insatsbeslut eller uppföljningar. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Skolsocial samverkan (skolsocialt team)

Målgrupp: Barn som går i åk 1–9.

Innehåll: Skolsocial samverkan är ett gemensamt arbete mellan skola och socialtjänst med syfte att ge tidigt och samordnat stöd vid problematisk skolfrånvaro. Insatsen

anpassas efter individens behov och aktualiseras av skolan via en kontakt till socialkontoret.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen.

Låg risk då elevens insatser följs upp genom utbildningsförvaltningens system och rutiner. Målgruppen utgörs av barn med hög frånvaro vilket är att anse som en grupp med viss sårbarhet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

SSPF – Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid

Innehåll: SSPF är en arbetsform för samverkan kring unga med risk för att begå brott alternativt med en begynnande kriminalitet. En utgångspunkt för att starta SSPF är att det finns ett behov av samverkan mellan de aktörer som ingår i insatsen, syftet är att ge ett samordnat stöd och motverka att den unga återfaller i brott.

Målgrupp: Ungdomar med risk för att begå brott eller med en begynnande kriminalitet.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen.

För att sänka trösklarna och möjliggöra deltagande utan oro för registrering, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Stödsamtal: riskfyllt beteende hos barn och ungdomar

Målgrupp: Föräldrar, barn eller ungdomar där det finns en oro för normbrytande beteende.

Innehåll: Stödsamtalen ges individuellt upp till max åtta samtal eller träffar. Syftar till att förebygga kriminalitet och/eller annat allvarligt normbrytande beteende bland barn och ungdomar.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen.

För att sänka trösklarna och möjliggöra deltagande utan oro för registrering, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Vuxna

Anhörigstöd

Innehåll: Insatser till anhöriga eller närstående till personer med egen problematik gällande alkohol, droger eller spel. Stödet innefattar till exempel att få mer kunskap om medberoende. Stödet ges individuellt eller grupp upp till fem samtal.

Målgrupp: Anhöriga till personer med egen problematik gällande alkohol, droger eller spel

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

Ingen tydlig risk identifierad. Individuell uppföljning av stödet är inte nödvändig för

insatsens ändamålsenlighet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Kort intervention vid skadligt bruk, beroende, spel om pengar eller kriminell livsstil

Innehåll: Upp till fem enskilda, kartläggande samtal som syftar till att finna den behandling som passar den enskilde bäst.

Målgrupp: Vuxna över 20 år med skadligt bruk eller beroende av alkohol och eller droger, spel om pengar eller en kriminell livsstil.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

För att nå fler i tidigt skede och sänka barriärer till stöd, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Motiverande samtal

Innehåll: Evidensbaserad samtalsmetodik som används för att främja förändring och utveckling genom att stärka individens motivation och agerande till förändring. Omfattningen är fem strukturerade motiverande samtal enligt evidensbaserad metod.

Målgrupp: Vuxna personer över 20 år med skadligt bruk eller beroende.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

För att nå fler i tidigt skede och sänka barriärer till stöd, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Motiverande samtal våldsutövare

Innehåll: Upp till fem samtal för att motivera våldsutövare att ta emot stöd för att upphöra med våldsamt beteende.

Målgrupp: Vuxna personer som utövar våld.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Samtal om våld

Innehåll: Behandlingsinsats med syfte att våldsbeteendet ska upphöra samt förbättra kommunikations- och relationsfärdigheter. Behandlingen genomförs individuellt som anpassas till individens behov upp till fem samtal.

Målgrupp: Vuxna personer som utövat någon form av lindrigt till måttligt partnervåld.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Spel om pengar

Innehåll: Behandlingsinsats för personer med missbruk eller beroende av spel om pengar med syfte att minska spel om pengar.

Målgrupp: Vuxna personer över 20 år

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

För att nå fler i tidigt skede och sänka barriärer till stöd, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Stödsamtal: vuxna med skadligt bruk och beroende

Målgrupp: Vuxna över 20 år som har ett skadligt bruk eller beroende.

Innehåll: Stödsamtalen kan ges individuellt i upp till 10 samtal eller träffar och syftar till att motverka skadligt bruk och beroende.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

För att nå fler i tidigt skede och sänka barriärer till stöd, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Tröskeln att söka stöd kan bli för hög om det innebär registrering i socialtjänstens system. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Återfallsprevention

Innehåll: Återfallsprevention är en form av kognitiv beteendeterapi (KBT) som syftar till att förebygga återfall i missbruk. Stödsamtalen ges individuellt i upp till 10 samtal eller träffar.

Målgrupp: Ungdomar och vuxna med beroendeproblem som rör alkohol, narkotika, läkemedel, tobak eller spel

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet.

För att nå fler i tidigt skede och sänka barriärer till stöd, föreslås att identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Tröskeln att söka stöd kan bli för hög om det innebär registrering i socialtjänstens system. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.